

Klasik Türk Şiiri Kaynaklarından Mecmua ve Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin Şiir Mecmuası

Gülcan ALICI

Araştırma Görevlisi, KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü. Elektronikposta: gulcan.alici@hotmail.com

Öz: Çalışmamıza konu olan şiir mecmuası, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 106 numarada kayıtlıdır. Mecmua, XIX. asır divan şairlerinden Sa'deddîn El-Mar'aşî'ye ait olup 21 varaktan oluşmaktadır. Nesih hattıyla yazılmış olan mecmua, çoğunlukla divan şairlerinin şiirlerini ihtiva etmektedir. Çoğu dinî tasavvufi muhtevada olan bu şiirler, Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin şiir beğenisini yansıtırken bir şair olarak edebî şahsiyetinin teşekkülünde etkili olan şairleri de göstermektedir. Mecmua, Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin kendi şiirlerinin yanı sıra diğer bir XIX. asır divan şairi Sa'dî-i Mar'aşî'nin şiirlerini de ihtiva etmesi bakımından önemlidir. Bu makaleyle üzerinde hiçbir ilmî çalışma yapılmamış bir şiir mecmuasını ve edebiyat tarihinde yer almamış iki Maraşlı şairi, şiirleriyle birlikte tanıtmış bulunmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, şiir mecmuası, yazma eser, Sa'deddîn El-Mar'aşî, Sa'dî-i Mar'aşî.

The Magazine From The Resources of Classical Turkish Poetries and Sa'deddîn El Mar'aşî's Poetry Magazine

Abstract: The magazines of poetry which is the subject of our study, is registered in The National Library Written Collection 106 numbered. The magazines which belongs to Sa'deddin El-Mar'aşî who lived 19. century, is made of 21 pages. The magazines which was written with Nesih font, generally contains divan's poets's poetries. These poetries which are religious, shows poet's poetry appreciation and the other poets who were influenced him. The magazines is importance not only contains Sa'deddin El-Mar'aşî's poetries but also Sa'dî-i Mar'aşî's poetries who is the poet of 19. century. We introduced two poets who are from Maraş with their poetries and the magazines which hasn't been studied via this article.

Key Words: Magazines, Poetry Magazines, Manuscripts, Sa'deddin El-Mar'aşî, Sa'dî-i Mar'aşî

Geliş Tarihi: 21.03.16
Kabul Tarihi: 13.05.16

GİRİŞ

Mecmua, Arapça bir kelime olup “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamındaki cem’ masdarından türemiş “bir araya getirilmiş, toplanmış” manasına gelmektedir. Başlangıçta birçok bakımdan benzediği cönk¹ gibi; âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin, faydalı bilgilerin derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkan mecmua, zamanla gelişerek kendi formunu oluşturmuştur (Uzun, 2003: 265).

Mecmuaların en belirgin özelliği ve ortak noktası birer derleme çalışması olmalarıdır. Bundan dolayı her mecmua, gerek muhteva gerek tertip ve gerekse form açısından, derleyen kişinin zevkini yansıtır. Diğer bir ifadeyle mecmuanın muhtevasının ne olacağını, şekil ve muhteva özelliklerini tamamen mürettibin tercihleri belirler. Bu sebepten mecmualar, anılan özellikleri itibarıyla çok çeşitlilik gösteren eserlerdir. Mecmuaların, çeşitlilik arz etmesi; çok düzgün ve itinalı hazırlanmış mecmuaların yanısıra çok dağınık, hatta kâğıdının boyutları, renkleri birbirine uymayan ve yazı karakteri değişen mecmuaların da bulunması -ki bu mecmuanın el değiştirdiğini göstermektedir-; mecmuaların büyük bir kısmının müstensihinin ve düzenlenme tarihinin belli olmaması ve henüz bu alanda yeterli akademik çalışmaların olmaması gibi nedenlerden dolayı bugüne kadar tam bir tasnifi yapılamamıştır (Kut, 1986:170; Aydemir, 2007:123). Bununla beraber mecmuaları çeşitli yönlerden değerlendiren tasnif çalışmaları da mevcuttur². Muhteva açısından ilk tasnif çalışması Agâh Sırrı Levend’e aittir. Yazar, mecmuaları ana hatlarıyla şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire Mecmuaları
2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları

¹ Cönk, genellikle âşık edebiyatı, halk edebiyatı ve folklor ürünlerinin toplandığı anonim mahiyette bir mecmua türüdür. “Uzunlamasına açılan ensiz, uzun yazma mecmualara verilen ad” olarak da tanıtılan cönklere şekillerinden dolayı “dana dili” denilmektedir. Kütüphanelerde bu eserler “mecnûa-i eş’âr” adıyla fişlenir ve fişin bir köşesine “cönktür” kaydı konulur (Gökyay, 1993:73).

²Mecmuaların tasnifi ile ilgili olarak şu çalışmalara bakılabilir: Günay Kut, “**Mecmualar**”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.6, Dergâh, İstanbul 1986, s. 170-174; Atabey Kılıç, “**Mecmua Tasnifine Dair**”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 75-96; Mehmet Gürbüz, “**Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi**”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 97-113.

3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar

4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 1998: 166-174).

Mecmualar, çok değişik konularda bilgi barındıran eserlerdir. Bizim konumuz ise antolojiye karşılık gelen şiir mecmualarıdır. Şiir mecmualarının klasik Türk şiirinin hemen her döneminde rağbet gördüğü bilinmektedir. Bu rağbet, mecmua oluşturma geleneğinde şiir mecmualarını farklı bir noktaya taşımış ve çoğu zaman mecmua ifadesiyle şiir mecmuaları kastedilmiştir. Şiir mecmuaları da şiirlerin nazım şekil ve türleri göz önüne alınarak, nazire olup olmadıkları, seçme şiirlerden oluşmaları ve belli bir zümre veya bölgeden olan şairlere ait olup olmadıkları, tertip ve müretteple ilgili hususlar dikkate alınarak tasnif edilmektedir. Mecmualar üzerinde yapılacak akademik çalışmalar, mecmuaların tasnifini daha da zenginleştirecektir.

Mecmualar, özellikle dönemin edebiyat ve sanat anlayışını yansıtan önemli kaynaklar olmaları, kaynaklarda adı geçmeyen şairleri ve şiirlerini tespit etmeye imkân sağlamaları, bilinen şairlerin divanlarında bulunmayan şiirlerini ve divanlardaki şiirlerin farklı nüshalarını ihtiva etmeleri, şairlerin hayatlarıyla ilgili önemli bilgiler içermeleri bakımından edebiyat tarihi açısından büyük öneme sahiptirler (Köksal, 2012: 417-420; Aydemir, 2007:123-126).

Mecmuaların büyük çoğunluğunun kimler tarafından ve ne zaman yazıldığı bilinmemektedir. Buna rağmen içindeki nesir ya da şiir parçalarından, bu eserlerde geçen şahıs isimlerinden, tarih manzumelerinden, temellük kayıtlarından, cilt, kâğıt ve hat gibi hususiyetlerinden mecmuaların derleniş tarihleri aşağı yukarı tahmin edilebilir (Özerol, 2013:403).

Sa'deddîn El-Mar'aşî ve Şiir Mecmuası

XIX. yy. divan şairlerinden olduğu tahmin edilen Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin asıl adı Sa'deddîn Mes'ûd, mahlası Mes'ûd'dur. Şiirlerinde "Sa'deddîn El-Mar'aşî" ve "Mes'ûdü'l-Mar'aşî" kaydının bulunması şairin Maraşlı olduğunu göstermektedir (Alıcı, www.turkedebiyat isimlersozlugu.com).

Mes'ûd-ı Mar'aşî'nin eser olarak Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 106 numarada kayıtlı 21 varaktan oluşan bir **Şiir Mecmuası** bulunmaktadır. Şekil itibarıyla cönke benzemesine rağmen çoğu divan şairlerinin şiirlerini içermesi, mecmuayı klasik Türk şiiri açısından değerli kılmaktadır. 200x92, 155x75 ölçülerinde, taç filigranlı kâğıt üzerine nesih hattıyla yazılmış olan mecmua, ön kapağı düşmüş, şirazesini dağılmış, son kapağı eskimiş siyah meşin bir cilt içerisinde. Mecmuanın muhtelif yerlerinde mürettip olarak Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin imzası ile Millî Kütüphaneye ait 1946 tarihli mühür bulunmaktadır. Mecmuanın üzerinde bulunan Haziran 1962 tarihi, mecmuanın bu tarihte kütüphaneye intikal ettiğini göstermektedir. Mecmuada mahlası bilinen 16 şair ile mahlassız şairlerin toplam 35 şiiri bulunmaktadır. Mecmuda yer alan şairler ise şunlardır:

Sa'deddîn El-Mar'aşî, Hüdâyî (Aziz Mahmud) ve Eşref-zâde (Eşrefoğlu Rûmî), Sa'di-i Mar'aşî, Nesîmî, Şemsî, Cemâlî, Nûrî, Yûnus, İzzet Efendi, Hayr-zâde, Karacoğlan, Zâkirî, Nüzûlî, Şeyh Gâlib, Sezâyî, Nâbî dışında mahlası olmayan şairler ve eksik olduğu için mahlas beyitleri bulunmayan şiirler de vardır. Hemen hepsi dinî-tasavvufî muhtevada olan ve büyük çoğunluğu aruz vezniyle yazılan şiirlerin üçü Arapçadır. Bir şiir silik olduğu için okunamamış, birkaç tanesi de silik olmaktan dolayı eksiktir.

Mecmuada Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin üç şiiri bulunmaktadır. Bunlardan ikisi münacat biri de naattır. Mecmuanın muhtelif yerlerinde "El-Fakîr El-Garîb Mes'ûd" kaydı bulunmaktadır. Şairin şiirlerinden biri de Garîb mahlasını taşımaktadır. Mecmua, Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin kendi şiirlerinin yanı sıra Sa'dî-i Maraşî'nin şiirlerini de ihtiva etmektedir. Bu muhtevasıyla mecmua Maraşlı divan şairleri bakımından ayrıca önemlidir.

Mecmuanın Sistematiik Tasnifi

Yk. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Veziin	Açıklamalar
1b	Hüdâyî	Ey nefis yeter sehv ü zelev İnsâfa gel insâfa gel Terk eyleyip tül-i emel İnsâfa gel insâfa gel	Mütekerrir Murabba/5 bend		---/----	
2a	Hüdâyî	ÖAşka düşürdüñ kendi özüñ N'eyleyeyin gönül seni Bir oldu geceñ gündüzüñ N'eyleyeyin gönül seni	Mütekerrir Murabba/7 bend		---/----	
2b	Şemsî	Göster cemâliñ şemÖini yansın oda pervâneler Devlet degil mi ÖAşka şemÖiñe karşı yanalar	Gazel/5 beyit		---/---/---/----	
3a	Eşrefoğlu Rûmî	CemiÖ-i enbiyâlardan Muhammed cümleniñ şâhı Yüzü nûrundan almışdır melekler şems ile	Gazel/6 beyit	Na't	.---/.---/.---/.---	

		māhı				
3b						Şiir Arapçadır.
3b	Cemâlî	Fahr-i Őālem Muŕafādır rahmeten li'l- Őālemın İki Őālemde hüdādır ol imāmü'l-mürselın	Gazel/5 beyit	Na't	-.--/-.--/-.--/-.--	
4a	---	Olmadaey fahr-i Őālem hem ŕefiŐü'l- müznibın Nāzil oldu ŕanıña çün rahmeten li'l-Őālemın İŕideli vaŕfını budur lisānımda hemın Eŕ-ŕalātü ve's-selām yā ŕādıku'l-vaŐdü'l- emın	Mütekerrir murabba/5 bend	Na't	-.--/-.--/-.--/-.--	
5a	Nūrî	ŕādıkāne ŕıdık ile ben yāre Őāŕıŕ olmuŕum Cümle Őālem bih-teri dil-dāra Őāŕıŕ olmuŕum	Gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
5b	Mes'ūd	Ey ŕāh-ı dü-gıti vü ŕehenŕāh-ı risālet Ey ŕemŐ-i ruhi pertev-yāb māh-ı risālet	Gazel/15 beyit	Na't	--./--./--./--	
Yk. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Nazım ŕekli/birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar

6b	Mes'ûd	Yâ İlâhî cümle Öâlem mâsivâ yâ Hû çeker Yâ Ğafûr ismiñ okur arz u semâ yâ Hû çeker ÖIşkıñ ile cümleten haqqâ toquz kat âsumân Devr ider şevk ile yâ Rab dâôimâ yâ Hû çeker	Müzdevic Murabba/5 bend	Münâcât	-.--/-.--/-.--/-.--	
7a	Sa'dî	Ey vâhid [ü] ferd [ü] aħad Ey kâdir [ü] ħayy [ü] şamed Ey lutfu çok Mevlâ meded Allah meded senden meded	Mütekerrir murabba/8 bend	Münâcât	---/---	
7b	Garîb/Mes'ûd	Es-selâm ey dürre-i pâk-i münevver es-selâm Es-selâm ey kurre-i müşk-i mu'aţtar es-selâm	Gazel/8 beyit	Münâcât	-.--/-.--/-.--/-.--	
8a	Âşık Yunus	Demedim mi demedim mi Sana canım demedim mi Hümâ kuşu bu kafesden [Bir gün] uçar demedim mi	İlahi/7 dörtlük		8'li hece ölçüsü	
8b	—	Hudâ Öaşkı şafâsından Bize bir hoş eşer geldi Ħabîbi Muştafâsından ŞefîÖ imiş haber geldi	İlahi/5 dörtlük		8'li hece ölçüsü	

9a	İzzet	Bu kadar nâlelerim etmedi āgāh seni Kime şekvâ edeyim āh seni āh seni	Gazel/6 beyit		..--/..--/..--/..--	Şiirde çokça vezin kusuru vardır.
9b	Sa'dî	Ey cemâli çarh-ı çârim āfitâb-ı enveri Ey cebîni mâh-ı ğarrâ şubh-u şâdık ahteri	Kaside/30 beyit	Na't	-.--/-.--/-.--/-.--	
11b	—	Nitekim kıtmîr-i mahrûm etmediñ bizi dahi Sen kabûl eyle kemâhî neccinâ mimmâ nehâf	Gazel/6 beyit	Münâcât	-.--/-.--/-.--/-.--	Gazelin ilk beyti zayi olmuştur. Buraya alınan ikinci beytidir.
12a	Hayr-zâde	Çavliñ yalan mı oldı seniñ sevdiğim Dostum niçün Öahd emân bozuldu Hoyrad mı el şundu hûsnüñ bâğına Çorçarım ki gül reyhân bozuldu	Koşma/4 dörtlük		11'li hece vezni	Şiirde vezin kusuru vardır.
Yk. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
12b	Karacaoğlan	Ela gözlerin sevdiğim dilber Gel bizim illeri gez kerem eyle Niçe kullarıñ vardır ismi kalemde Yazmazdı deftere sen kerem eyle	Koşma/4 dörtlük		11'li hece vezni	Şiirde vezin kusuru vardır.
13a	Zâkirî	Esîr-i nefis-i emmârem Őaceb bed hâl bed- kâram Ħafîr-i kabre erişdim hevâ ile henüz yâram Giderim râha zâdım yoğ saña yüzile varam	Mütekerrir muhammes/4 bend	Münâcât	.---/.---/.---/.---	

		Esirge apıña geldim dediñ yâ Rabbi ğaffâram Seniñ apıñ turur iken ya ben kime yalvaram				
13b	Nesîmî	Yine faşl-ı bahâr oldu açıldı feyz-i Rabbâni amu sır âşkâr oldu uruldu bezm-i irfâni	Gazel/11 beyit	Nevruziye	.---/---/---/---	
14a	---	a naşib eylesün biz de varalım Bâb-ı selâm apısından girelim annân Mennân Deyyân direklerin görelim Arzüm sende aldı ara tonlu Beytu'llah	lahi/2 dörtlük			Mecmuada sadece iki kıtası bulunan Şiirin vezni de kusurludur.
14b	---	Yâ lâhi fazl-ı cduña bizi sen eyle Şâd Asker-i lâma uvvet ver eyâ Rabbe'l- ibâd	Mütekerrir murabba/7 bend	Münâcât	---/---/---/---	Şiirin ilk bendinin ilk iki mısraı yoktur.
15b	Şeyh Gâlib	Sultan-ı rsl Şâh-ı mmeccedsin efendim Bî-ârelere devlet-i sermedsin efendim Dvân-ı ilahide ser-âmedsin efendim MeŐhr-ı "le-amrk"le müöeyyedsin efendim Sen Amed ü Mamd u Muammedsin efendim	Mütekerrir müseddes(son iki mısra mütekerrir) /7 bend	Na't	---/---/---/---	

		ĦaĦdan bize sultān-ı müöeyedsin efendim				
16b						Şiir silik olduğundan okunamamıştır.
17a	—	Yā Resūla'llah yüzüme vurma [yüzüm] karasın Cān u dilden āşık olan maŖşūķunu [arasın] Cennet-i aŖlāda bize cemāliñ gösteresin Ħasretiñe[m] yā MuĦammed Ħasretiñem Ħasretā	Murabba	Na't	-.--/-.--/-.--/-.--	Mecmuada, şiirin ilk bendi ile ikinci bendin ilk iki mısraı bulunmaktadır. Şiir eksiktir.
Yk. nu.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
17b	Nesîmî	Ena'llāhın odundan çün yanağıñ şevki yandırdı Leb-i laŖliñden āfāķı Ħayātūñ ābına Ħandır	Gazel/6 beyit		.---/.---/.---/.---	
18a	Nüzûlî	Ey dirîġā kimse bilmez bende olan varımı Ħamze oķuyla yaram urdu ben bilirim yāremi	Gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
18b	—	Üzöldüm geldim Molla Ħünkārı Altun Ħandilleri yanar durmayup Alalar Ħudümleri çalınır nāyler Dervişleri semāĦ döner durmayup	İlahi/4 dörtlük			Şiirin vezni problemlidir.

19a	Eşrefoğlu Rûmî	Bahr-i Öummân kuşuyam yerim mekânım andadır Bunda avım süregeldim dü-cihânım andadır	Gazel/ 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
19a	Sezâî	Şâh-ı istiğnâ-yı mülk oldum recâ bilmem nedir İlticâ-yı Hâğdan özge mültecâ bilmem nedir	Beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Sadece matla beyti bulunan şiirin başında “Sezâî” ismi yazılmaktadır.
19b	---	Fağlardan kesdiler hezenimi Mevlâm hû hû Şüdan şurdular düzenim illâ hû hû Şararıp şoldı gâzelim Mevlâm hû hû [.....] illâ hû hû	İlahi/8 dörtlük			Şiirin vezni problemlidir.
20b	---	Şalât ile selâm eyle derûn-ı dilden ol mâha MürâÖât-ı edeb şartıyla gir Nâbj bu dergâha Metâf-ı Qudsiyândır cilvegâh-ı enbiyâdır bu		Na't	.---/.---/.---/.---	Üç mısradan oluşan şiirin iki mısraı Nâbî'nin meşhur na'tından alınmıştır.
20b						Şiir Arapça yazılmıştır.
21a						Şiir Arapça yazılmıştır.

Mecmuanın Çeviri Yazısı

1*

HÜDÂYÎ*

MüstefÖilün/MüstefÖilün

- I Ey nefis yeter sehv ü zelev
İnsāfa gel insāfa gel
Terk eyleyip tül-i emel
İnsāfa gel insāfa gel
- II Bu Öādet-i bidÖat nedir
Bu zinet-i şöret* nedir
Bu kıru firķat* nedir
İnsāfa gel insāfa gel
- III Bir gūn eser bād-ı ecel
Ten bāgına verir halel
Hulūs* ile eyle Öamel
İnsāfa gel insāfa gel
- IV İfsād[1] kıoy ey nefis-i dūn
Kıad dāle kıavmūn müfsidūn
Fālibleri etme zebūn
İnsāfa gel insāfa gel
- V Etme Hūdāyiye Öinād
Fermāna eyle inķiyād

---

* 1 1b

* **Aziz Mahmud Hūdāyî** (Şereflikoçhisar 948/1541- ö. 1038/1628) Celvetiyye tarikatının kurucusu, mutasavvıf, şairdir. Muhyiddin Üftāde'ye intisap ederek halifesi olmuştur. Hūdāyî mahlasıyla sade ve hikemî mahiyette şiirler yazan şairin Arapça ve Türkçe birçok eseri bulunmaktadır (Yılmaz, 1991: C 4, s. 338-340).

* II/2 zinet-i şöret: şöret-i zinet Dİ.

* II/3 firķat: germiyyet Dİ. Bu mısradā hece eksikliği vardır.

* III/3 Hulūs: İhlas Dİ.

Etmez misin Mevlâyı yâd
İnsâfa gel insâfa gel

2*

HÜDÂYİ

Müstef'Öilün/Müstef'Öilün

- I   ÓAşka düşürdüñ kendi özün*
N' eyleyeyin gönül seni
Bir oldu geceñ gündüzün
N' eyleyeyin gönül seni
- II   Düşeli Óaşkına yariñ
Yerde gökde yoğ kararın
Gitdi elden ihtiyarın
N' eyleyeyin gönül seni
- III   Hâkğ ile her kim bilişdi
Vâdi-i hâyrete düşdü
ÓAşğ deryâsı başdan aşdı
N' eyleyeyin gönül seni
- IV   ÓĀşık olaldan dîdâre
Derd ile olduñ* âvâre
Doymaz olduñ intižâre
N' eyleyeyin gönül seni
- V   ÓAşğ ile hoş [oldu] başın
MaÓşûkla oldu işin
Çalınmadı ġayrı teşvişin
N' eyleyeyin gönül seni

---

* 2 2a

* I/1 kendi özün: kendüzin Dİ. Kelimenin mecmuada yazıldığı şekli vezni bozmaktadır.

* IV/2 olduñ: kaldın Dİ.

VI Bir gün Hâkdan ihsân ola
Müşkillerin* âsân ola
Her derdiñe dermân ola
N' eyleyeyin gönül seni

VII Ma'şûkdan erecek kemend
Ôuşşâk[1] eyler kayd [bend]*
N'itsin Hüdâyî derd-mend
N' eyleyeyin gönül seni

3*

ŞEMSI*

Müstef'Öilün/Müstef'Öilün/Müstef'Öilün/Müstef'Öilün

- 1 Göster cemâliñ şem'Öini yansın oda pervâneler
Devlet degil mi Ôâşığa şem'Öiñe karşı yanalar
- 2 Ol âli çok ra'Önâ güzel yağmâladı gönlüm evin
Berk bağla Ôâşığın zencirin boşanmasın dîvâneler
- 3 Mescid ile medresei ısmarladık sūfîlere
Hâkka Ôibâdet etmege yeter bize vîrâneler
- 4 Ben meye tevbe etmezim ağyâr elinden içmezim
Kudret yediñle şun bize tolu tolu peymâneler

* VI/2 Müşkillerin: Her müşkil Dİ.

* Eski harfli metinde silik olan kısım divan neşrinden hareketle köşeli parentez içinde eklenmiştir.

* 3 2b

* **Şemseddin Sivâsî** (d. 926 /1520 Tokat/Zile -ö. 1006/1597) Halvetiyye tarikatının Şemsiyye kolunun kurucusu, âlim ve şairdir. Abdülmecid Şirvânî'ye intisap ederek halifesi olmuştur. Sivas Valisi Hasan Paşa'nın daveti üzerine Sivas'a gitmiş, burada tekke açarak irşad faaliyetine başlamıştır. Şiirlerinde "Şemsi" mahlasını kullanmış, çok sayıda manzum eser kaleme almıştır (Aksoy, 2010: C 38, s. 523-526).

Şemseddin Sivâsî'ye ait olduğu ve yedi kez bestelendiği söylenen şiir (Turabi, 2010: 395) şairin Recep Toparlı tarafından yapılan divanının neşrinde bulunmamaktadır.

- 5 Cevr [ü]cefâlığın ile Şemsi seni terk eylemez
Sen şanma ki seni seven hâşâ senden uşanalar

4*

EŞREF-ZÂDE*

Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün/ Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün

- 1 Cemî'Ö-i enbiyâlardan Muhammed cümleñiñ şâhı
Yüzü nûrundan almışdır melekler * şems ile mâhı
- 2 Yedi kat gökleri gecdi kıdem arş üstüne başdı
Erişdi kıbe kıvseyne tavâf eyledi dergâhı
- 3 Anıñ seyr-i sülükundan melekler Öâciz oldular*
Ki biñ yılda varabilmez o bir demde varıp râhı
- 4 Seniñ yoluña ey Ahmed kılırım cânımı kırbân*
N'ola bir kez yüzün görsem yüzi şemsi kıamer mâhı
- 5 Muhammeddir gönül kâni hem oldur cânlarıñ cânı
Anıñçün eyler efgâni seher vakti sehergâhı*

* 4 3a

* **Eşrefoğlu Rûmî**, (ö. 874/1469-70 [?]) Kâdiriyye tarikatının Eşrefiyye kolunun kurucusu, mutasavvıf şairdir. Asıl adı Abdullah olan şair, İbnü'l-Eşref, Eşrefzâde, Eşref-i Rûmî, Abdullah İznikî ve Abdullah-ı Rûmî adlarıyla da tanınmıştır. Edebî şahsiyeti tasavvufî inançları doğrultusunda gelişip şekillenmiş olan Eşrefoğlu Rûmî'nin şiirlerinde daha çok Yûnus Emre tesiri hâkimdir (Pekolcay ve Uçman, 1995: c.11, 480-482).

* 1b almışdır: almışlar ERD; melekler: felekler ERD.

* 3a Öâciz oldular: oldılar hayrân ERD/3b Ki bin yılda varabilmez o bir demde varıp râhı: Ki bin yıl varıbilmezler ol bir demde alur râhı ERD.

* 4a Senin yoluna ey Ahmed kılırım cânımı kırbân: İderdüm cânımı kırbân senün yolına iy Ahmed ERD/4b yüzi şemsi kamer mâhı: seher vakti seher-gâhı ERD.

* 5 Muhammeddir gönül kâni hem oldur cânların cânı/Anıñçün eyler efgâni seher vakti sehergâhı:Tecelli-i cemâlini şular kim gördiler bir kez/Anunçün ışkıla dâim iderler derdile âhı ERD.

- 6 Bu Eşrefoğlu Rûmîniñ günâhı çoqdurur gâyet
Şefâ'at kıl yâ Muhammed çü sensin cümleñiñ şâhı *

5*

6*

CEMÂLİ

Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilün

- 1 Fahr-i Öâlem Muştafâdır “rahmeten li'l-Öâlemîñ”³
İki Öâlemde hüdâdır ol imâmü'l-mürselîñ
- 2 Alnı “tâ-hâ”⁴ adı “yâ-sîñ”⁵ yüzüdür “şemsü'd-đuâ”⁶
Göz[i] “mâ-zâğa'l-başar”⁷ dır saçıdır “hâblü'l-metîñ”⁸
- 3 Nürünüñ bir şem'asıyla şeş-cihât oldu münîr
Şarq ğarb ile şimâli kıble vü rüz el emîñ
- 4 Na'öl ile Öarşa yürüdü Öizzetilzü'l-celâl
Kaldı yolda ermedi ol menzile rûhu'l-emîñ
- 5 Şevkle oğur Cemâlî Muştafâniñ medhîni
Kıl şefâ'at yâ Muhammed yâ Resül yevmü'l-hazîñ

* 6b çü sensin cümleñiñ şâhı: yüzün şems ü kamer mâhı ERD.

* 5 3b Arapça yazılan şiir okunmamıştır.

* 6 3b

Cemâlî mahlaslı bu şiir, İ. Çetin Derdiyok tarafından hazırlanan 15. yy. divan şairlerimizden olan Cemâlî'nin divanında bulunmamaktadır.

³ “Âlemlere rahmet olarak (gönderdik.)” (Enbiyâ/107) ayetinden iktibas edilmiştir.

⁴ Hurûf-ı mukatta'adandır.

⁵ Hurûf-ı mukatta'adandır.

⁶ “Kuşluk vaktinin güneşi, Hz. Muhammed” (Yılmaz, 1992: 149).

⁷ “(Muhammedin) göz(ü) şaşmadı.” (Necm/17) ayetinden iktibas edilmiştir.

⁸ “Sağlam ip, Kur'an, İslam dini” (Yılmaz, 1992: 59).

7*

Fâ'îlâtün/Fâ'îlâtün/Fâ'îlâtün/Fâ'îlün

- I Olmada* ey fâhr-i Ôâlem hem şefî'ü'l-müznibîn
Nâzil oldu şanıña çün “rahmeten li'l-Ôâlemîn”
İşideli vaşfiñi budur lisânımda hemjîn
Eş-salâtü ve's-selâm yâ şadıka'l-va'Ödü'l-emjîn
- II Çağlayup her dem aķar bu çeşm-i giryânım benim
Fikr idüp nâr-ı caħîmi ĥavf ider cânım benim
Umarım rüz-ı cezâda ola hem-râhım benim
Eş-salâtü ve's-selâm yâ şadıka'l-va'Ödü'l-emjîn
- III Falmışım baħr-i şeķâvet içre kârım seyyi'ât
Yâ İlâhî sen hidâyet eyle bir dem ver necât
Sen şefâ'ât kııl ġarîbe ey Resûl-i kâ'înât
Eş-salâtü ve's-selâm yâ şadıka'l-va'Ödü'l-emjîn
- IV Ey Raħîm-i lem-yezel etme ĥesâbı bendeñe
Cân dilden arzularım zât-ı pâkiñ görmege
Bâr-ı Ĥaķ ede müyesser ravzaña yüz sürmege
Eş-salâtü ve's-selâm yâ şadıka'l-va'Ödü'l-emjîn
- V Ümmetiñden eñ ĥaķîri bî-kesim ben yâ Resûl
Ĥazretiñe iderim dâ'îm şalâtı kııl ġabûl
ÔAciz-i meftûnuñu cennât-ı Ôadne kııl vu'sûl
Eş-salâtü ve's-selâm yâ şadıka'l-va'Ödü'l-emjîn

* 7 4a

* Eski harfli metinde net olmayan kelime vezin gözetilerek bu şekilde okunmuştur.

8*

NŪRİ*

FâŌilâtün/FâŌilâtün/FâŌilâtün/FâŌilün

- 1 Şādıkāne sıdık ile ben yāre Ōāşık olmuşum
Cümle Ōālem bih-teri dil-dāra Ōāşık olmuşum
- 2 anda kim bir gŭl olur bŭlbŭl anıñ hayrānıdır
Bŭlbŭl-i ūriđeyim gŭlzāra Ōāşık olmuşum
- 3 Bŭlbŭlŭñ gŭlden murādı Hā cemālidir Ōayān
ŌĀşık-ı ser-mest olup dığara Ōāşık olmuşum
- 4 Őad hezārān ūey anıñ ūabr idemez dıđarına
Ben anıñ yŭzŭndeki envāra Ōāşık olmuşum
- 5 Yŭzŭnŭñ nŭru anıñ derd ehliniñ dermānıdır
Nŭr der derd ehliyim dermāna Ōāşık olmuşum

9*

NAŌT-I ŞERİF EL-ĜARİB SAŌDEDDİN EL-MAR'AŞI*

MefŌŭlŭ/MefāŌilŭ/MefāŌilŭ/FeŌŭlŭn

- 1 Ey ūāh-ı dŭ-giđi vŭ ūeh-en-ūāh-ı risālet
Ey ūemŌ-i ruhi pertev-yāb-ı māh-ı risālet

* 8 5a

*Nŭrŭ mahlaslı bu ūiir, Abdulahad Nŭrŭ Dŭvānı'nda, Priūtineli Nŭrŭ Dŭvānı'nda, Hanyalı Nŭrŭ Dŭvānı'nda ve 19. yy. ūairlerinden Nŭrŭ mahlaslı baūka bir ūairin divanlarında bulunmamaktadır.

* 9 5b

*Mes'ŭd, Sa'deddŭn-i Mar'aūi, (d.??-ŭ.??/19. yŭzyıl) Asıl adı Sa'deddŭn Mes'ŭd, mahlası Mes'ŭd'dur. Őiirlerinde ‘‘Sa'deddŭn El-Mar'aūi’’ ve ‘‘Mes'ŭdŭ'l-Mar'aūi’’ kaydının bulunması ūairin Maraūlı olduđunu gŭstermektedir (Alıı, 2014: www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com).

- 2 Etdiñ güzeri kurb-geh-i Hâzret-i Hâkka
KaŕŖ oldu o dem Ŗarŕa-i nâ-gâh-ı risâlet
- 3 Hengâ[m]-ı ŕebi kiŕver-i lâhûta refîkıñ
Nâmûs idi pâyiña hem-râh-ı risâlet
- 4 ŖArŕ üzre gehi nüh-felege seyr [ü] sülûkuñ
Hencâr-ı nübüvvet mi veyâ râh-ı risâlet
- 5 Keŕf itdi serâ-perde-i hikmet fem-i kudret
Açdıķda tılısmât-ı lebi gâh-ı risâlet
- 6 Esrâr-ı semâvât zemîn içre senüñçün
Yokdur ki ola mechül ey âgâh-ı risâlet
- 7 Levh ile kalem Ŗarŕa-i ŖArŕ üzre gehi gâh
Firdevs-i cinân id[i] nazargâh-ı risâlet
- 8 Ey pâdiŕeh-i dâver-i iklîm-i nübüvvet
Ŗineñde senüñ mâh-ı güzergâh-ı risâlet
- 9 Ârâyiŕ-i gülzâr-ı ruhuñ ravza-i cennet
Pür-nür cebîniñde ŕafâgâh-ı risâlet
- 10 Bâbından umar rahmet-i Hâk cümle nebîler
Gör kim ne ķadar Ŗâlî o dergâh-ı risâlet
- 11 Gerdün-ı ŕevâbitde ŕebât üzre münevver
Her bir[i] birer necm ki sen mâh-ı risâlet
- 12 Hâtm urdı yed-i kudret-i hallâķ-ı kerîmim
Ŗanıñda tamâm oldığıçün câh-ı risâlet
- 13 Feyziñle eger bulsa selâmet n'ola Ŗâlem
Maķbül-ı ŕefâŖatsin eyâ ŕâh-ı risâlet

14 Bağışla yüzüm kırasını baña Hâbîbüm
Luţfuñla beni eyle penâgâh-ı risâlet

15 **Mes'ûd** ğarîbiñe meded ey şeh-i Baḥḥâ
İhsâniña muhtâc u hem-ḥ^vâh-ı risâlet

10*

MÜNACÂT

Fâ'îlâtün/Fâ'îlâtün/Fâ'îlâtün/Fâ'îlün

I Yâ İlâhî cümle 'Âlem mâsivâ yâ Hû çeker
Yâ Ğâfûr ismiñ okur arz u semâ yâ Hû çeker
'Işkıñ ile cümleten ḥaqqâ toḳuz kat âsumân
Devr ider şevḳ ile yâ Rab dâ'îmâ yâ Hû çeker

II 'Arş[1] nüh-eflâk[1] tākı Sidreyi Tübâyı gör
Kevşer[i] Ğilmân[1] Hûrı Cennetü'l- Me'vây[1] gör
Cem' olup necm-i şüreyyâ meclis-i kübrâyı gör
“Kâbe kavseyni 'Ulâ şümme'dnâ” yâ Hû çeker

III Beyt-i Ma'ûmür ile kıdsi Ka'be-i 'ulyâ mekân
Ya Medîne şehir-i a'zâm ravza-i bâğ-ı cinân
Mescid-i Akşâ Cebel-i 'Arafâtla 'Ahd emân
Eyleyüp her rüz [u] şeb Merve Şafâ yâ Hû çeker

IV Ağla ey dîdem yürü ez-cân u dil feryâd kı
İñle ey şinem derüniñ zıkr ile mu'ôtâd kı
'Işk ile gül-bâng urup Hû ismini evrâd kı
Âdet oldur cümle 'Uşşâk-ı Hudâ yâ Hû çeker

V Her şehir âvâz ider **Mes'ûd**-ı 'Abdiñ yâ İlâh
Cürmümüzle yâ İlâhî etme hâlimiz tebâh

* 10 6b

İsm-i zātın zıkr iden bir ben degil ey pādīshāh
Belki Őālem cümle eşyā māsivā yā Hū çeker

11*

Müsteföilün/Müsteföilün

- I Ey vāhīd [ü] ferd [ü] aḥad
Ey ḳādir [ü] ḥayy [ü] šamed
Ey lutfu çoḳ Mevlā meded
Allah meded senden meded
- II Yanmaḳdadır cismim ezel
ŐAşḳın umar ey lem-yezel
ŐAşḳın ulu lutfuñ güzel
Allah meded senden meded
- III Ey var iden her dü cihān
Sensin MuŐjn ü MüsteŐān
Yā Rab meded ḳıl el-amān
Allah meded senden meded
- IV Nūr-ı cemāliñ ḥaḳḳiçün
Feyz-i nevāliñḥaḳḳiçün
Tavḳ-ı vişāliñ ḥaḳḳiçün
Allah meded senden meded
- V İřim gücüm dā'im ḳuşūr
Dīvāna geldim pür-fütūr
Sensin Őafüv sensin ḡafūr
Allah meded senden meded

* 11 7a

Şiir Sa'di-i Mar'aşı'ye aittir. **Sa'di**, 18. yy.ın ikinci yarısıyla 19. yy.ın ilk yarısında yaşamış Maraşlı bir divan şairidir (Alicı, Alparslan, 2015: 23-24).

- VI   ÓĀşıklarıñ kanlar döker
 Fikr eyleyip nār-ı saķar
 Göñlüm seniñ Óafvıñ umar
 Allah meded senden meded
- VII   ÓĀşı kulum cürmüm Óazım
 Luţf et eyā Rabb-i Raķım
 Şanıñ ulu ismiñ kerım
 Allah meded senden meded
- VIII   SaÓdıķuluñ miskın ğarıb
 Luţf et eyā Rabb-i Muķıb
 Sensin ķamu derde taķıb
 Allah meded senden meded

12*

FâÓilâtün/FâÓilâtün/FâÓilâtün/FâÓilün

- 1   Es-selām ey dürre-i pāk-i münevver es-selām
 Es-selām ey ķurre-i müşk-i mu‘atţar es-selām
- 2   Es-selām ey pādişāh-ı seyyid-i cümle şeh-ver
 Server-i ser-Óasker-i serdār-ı dāver es-selām
- 3   TalÓat-ı ħurşid-i pür-tābıñ saÓādet māyesi
 Pertev-i ħüsnüñ ziyā ey mäh-ı enver es-selām
- 4   Geceler tā şubħa dek ehl-i Óibādet şevķle
 Çaķırır zıkr-i Ħudā Allāhu ekber es-selām

* 12 7b

Bu şiir, Mes’ûd/Sa’deddîn El-Mar’aşî’ye aittir. Müellifi Sa’deddîn El-Mar’aşî olan bu mecmuanın muhtelif yerlerinde “El-Fakîr El- Ğarîb Mes’ûd” kaydı bulunmaktadır. Şair bu şiirinde **Ğarîb** mahlasını kullanmıştır.

- 5 Her günün Öjyd oldu leylin leyle-i kadr-i saÖjd
Oldu böyle ez-cenāb-ı Hāk muqadder es-selām
- 6 Mücrimim ammā velkin çekmezim dest-i ümjđ
Dāmen-i Öafvuñdan ašlā yevm-i maşşer es-selām
- 7 Dergeh-i ihsāna şeyöen li'llāh için hep haş Öāmm
İşte geldi içlerinde ben de**Kemter** es-selām
- 8 Bir **Ġarib** isem de maħrüm etme yā Rab rüz kıł
NiÖmet-i didāriñi hem nehr-i kevşer es-selām

13*

- I Demedim mi demedim mi
Sana cānım demedim mi
Hümā kuşu bu kafesden
[Bir gün]* uçar demedim mi
- II ÖAzrāöil cānımı alır
Bir gün dilim tönmez olur
Fermān baña Hākdan gelir
Saña cānım demedim mi

* 13 8a

Āşık Yunus mahlasını taşıyan bu şiir, Mustafa Tatçı tarafından hazırlanan Yunus Emre Divanı'nda ve "Yunus Emre Külliyyatı IV Āşık Yûnus" adlı eserde bulunmamaktadır. Şiirin ilk dörtlüğü Kenzî Hasan Efendi'nin "demedim mi" redifli şiiriyle aynıdır. **Kenzî Hasan Efendi**, Halvetî-Sünbülî erkânının müşid ve ariflerinden biri olup, Ayaş'lıdır. Kenzî, Hasan Kenzî, Ayaşlı Kenzî, Manisalı Kenzî veya Kenzî-i Rûmî isim, mahlas veya lakaplarıyla tanınır. Mutasavvıf, musikişinas ve şair olan Kenzî, Yunus Emre mektebine mensup şairlerdendir. Döneminin tanınmış dinî musiki bestekârlarından biri olan Kenzî 1126-7/ 1714-5 tarihinde vefat etmiştir (Tatçı, 2006: 225-238) Şiirin diğer dörtlükleri ise Kenzî'nin şiiriyle örtüşmemektedir.

* Eski harfli metinde bulunmayan kısım köşeli parantez içinde ilave edilmiştir.

- IV Deryâlarda oynar gemi
Şekerdir tütînin yemi
Selâmetle sürûñ demi
Devrân geçer demedim mi
- V Cānım hoca gördüm nice
Ne gündüz dedim ne gece
Eli külûñkli bir kıoca
Kıazar kıabriñ demedim mi
- VI Bu dünyāya kıonan göçer
Ecel şerbetinden içer
Yaķasız tonlar biçer*
Amān bir gün demedim mi
- VII ÓĀşık Yūnus aydur fāñ
Senden evvel gelen kıanı
Fabıj bilmez bu dermānı
Saña cānım demedim mi

14*

- I Hūdā Óaşkı şafāsından
Bize bir hoş eşer geldi
Ĥabıbi Muştafāsından
ŞefıŖ imiş haber geldi
- II Fabıj imiş kıamu derde
Bize hem şol baķa yerde
Bilürsün anı nerede
Cihāna muŖteber geldi

---

* IV/3 bu mısradaki hece eksikliği vardır.

* 14 8b

- III Şalavat ver gel ol şāha
 Hālil olmuşdur Allāha
 Kıyās et vechini māha
 Hūzūra qāmere geldi
- IV Var anıñ çār-ı yārı hem
 Olupdur yādına merhem
 ÓAlı ÓOsmāndan muqaddem
 Ebū Bekr [ü]ÓÖmer geldi
- V [.....]* göçüñ
 Ağardı şağalıñ saçıñ
 Óİlacı tevbedir şuçuñ
 Aña qarşı siper geldi

15*

GAZEL-İ ÖZZET EFENDİ

FeÓilâtün/FeÓilâtün/FeÓilâtün/FeÓilün *

- 1 Bu kadar nālelerim etmedi āgāh seni
 Kime şekvā edeyim āh seni āh seni
- 2 Āhdan nālden ümīdim çoğdan kesdim
 Maħrūm etsi[n] bu dil-i zārıma Allāh seni
- 3 Şanki qoynumda imişsin hele taÓbjr edemem
 Bir güzel görmüş idim dün gece ey māh seni
- 4 İsteyem görmek kim derde giriftār olurum
 Derde yoğ şabr idemem görmezsem gāh seni

* V/1 Mısra okunamamıştır.

* 15 9a

Şiir 18. yy divan şairlerinden Beylikçi İzzet Efendi'nin divanında bulunmamaktadır.

* Şiirde çokça vezin kusuru vardır.

5 ŞuÖle-i nür-ı sefîdim görünür n'eyleyim
Müm eder bir gün olur âh-ı sehergâh seni

6 Bâb-ı Mollâda çerâğ olmağa baq ey **Ölzzet**
Ne turursun kul ederse o şehen-şâh seni

16*

NAÖT-I ŞERİF Lİ-SAÖDİ-İ MARÓAŞI

FâÖilâtün/FâÖilâtün/FâÖilâtün/FâÖilün

1 Ey cemâli çarh-ı çârım âfitâb-ı enveri
Ey cebîni mâh-ı garrâ şubh-u şâdık ahteri

2 Gülsitân-ı heşt-cennet hep gelüp ahz itdiler
Seyr idince bâğ-ı hüsniñden o şimâ ezheri

3 Hep dürer varı deriñden derler almış şafveti
Büy-ı müyiñdan alırlar Öıtırı muÖathtar Öanberi

4 Şâh-ı büyü caÖd-ı müşğiniñden eyler iktibâs
Nâfe-i âhü-yı Çiñiñ işbu misk-i ez-feri

5 Ders-i hüsni şine-i hikmet-şinâsından okur
Ahsen-i hüsni cemâli Yüsuf-ı peygamberi

6 Lâhürü Mâhürü Āzerbâyicâmı Câm ile
Tâ Nihâvend ü Irâkı İşfahâni Kışmiri

7 Kânehârı Hind ile Belhi Buğârâ hem Hirât
Mâverâü'n-Nehrile mülk-i Kõqanı Kâşğarı

8 Hâzret-i Bathâ süheyl-i Mekke vü Kuds-i Şerif
Şâmla Mışrı Medîne seyr kılsañ kışveri

---

* 16 9b

- 9 Tayy idüp gezseñ beñi Hāriş beñi Sa‘d ü Halīm
Cümle Kahtān-ı kabā’ il dūdımān-ı Himyeri
- 10 Mağribi şarkı şimāl ile cenūbı cümleten
Eyleseñ teftiş-i ‘ālem seyri kılsan serseri
- 11 Mū-be-mū kılsañ siyāhat Kābil ile Bābili
Arasañ mişli cihāna gelmedi bahri beri
- 12 Toğmadı toğmaz nazırñ bir dahı gayrñ seniñ
Hiçnezād u hem nezāyda cüntü ferzend māderi
- 13 Nokta-i pergār-ı Őālem şahne-i çārem kitāb
Tāōir-i kudsî muqaddesdür vücūd-ı gevheri
- 14 Őillet-i gā’ibe-i Őālem vücūduñdur seniñ
Olmasañ olmazdı işbu kāōinātñ hiç biri
- 15 Āyet-i “innā feteħnā”⁹şadr-ı bedriñden seniñ
Şüret-i pakiñden itsem süre-i Nür ezberi
- 16 Çok şināsā-yı haķıķat haķ bilür kadriñ senüñ
Ey kamu Őizz-i Őulānñ ser-firāz-ı serveri
- 17 Süre-i ve’s-Şems¹⁰ ile maķşūdı haddiñ tal‘atı
LemŐa-pāşı ve’d-Duħā¹¹ gül ruħları dür dişleri
- 18 Haķ müyesser eylese kılsam vüşül ol hazrete
Eylesem Őözt-i niyāzı tā-be haşr-ı maşeri
- 19 ŐUnşur-ı cümle beñi Ādem çihār ammā anıñ
Raħmet-i Raħmān maħz olmış uşül-ı Őunşurı

⁹ “Muhakkak biz fetih verdik” (Fetih/1) ayetinden iktibas edilmiştir.

¹⁰ Kur’an-ı Kerim’in 91. suresidir.

¹¹ Kur’an-ı Kerim’in 93. suresidir.

- 20 Pişüvâ-yı enbiyâdur muḳtedâ-yı mürselîn
Şehsüvâr-ı Óarş [u] ferşiñ rehrevân-ı rehberi
- 21 MenbaÓ-ı ‘ilm-i ledündür Óayn-ı yenbûÓ-ı hikem
Mişl-i havz-ı mevķıf-ı hikmet zülâl-i kevşeri
- 22 Óıd iderdim Óıdına irsem de ger cânânımıñ
Cânımı kılsam fedâ ḳurbân kılsam ben seri
- 23 Hep semâvat ile Óarş [u] ferşe rahşı bahş iden
ÓÁlemi tenvîr iden gül ruḳlarıñ nûrı ferî
- 24 Gülistân-ı kâóinâtı pür-melâḳat eyleyen
Nuḳ-ı pāk-i bülbül-i efşah-edâ gül ruḳları
- 25 Maḳfil-i rûz-ı cezânıñ emr-i Ḳaḳla yâ Resûl
Aḳkem-i muḳkem seniñ şerÓ-i şerîfiñ dâveri
- 26 HılÓat-i “Levlâke levlâk”¹²i vücûd-ı pākine
Başına giymiş muraşsaÓ tâc-ı aḳsen-i efseri
- 27 Dergeh-i deryâ-nevâliñden olurlar vâyegîr
İtme maḳrûm bendeñi de luḳfuñla ḳıl mazḳarı
- 28 ŞemÓ-i cemÓ-i enbiyâsın nûr-ı bezm-i evliyâ
Feyz-i feyyâz-ı kerîmiñ nûr-ı Ḳaḳdan perveri
- 29 Ey mürüvvet merḳamet kânı efendim el-meded
Der-be-der gezdirme bendeñ yevm-i maḳşer her deri
- 30 El-amân etme ḥuzûr-ı Óizzetiñden sen baÓıd
Zümre-i ümmetden işbu Óabd-i Óâciz kemteri

¹² “Sen olmasan, sen olmasan; felekleri yaratmazdım.” Tamamı “**Levlâke levlâk lemâ halaktü’l-eflâk**” olan ve hadis-i kudsi olduğu rivayet edilen sözden iktibas edilmiştir (Yeniterzi, 1993: 155-157).

17*

Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilün

- 1 [.....]
Nice ömrüm sâl [ü] mâhı neccinā mimmā nehāf¹³
- 2 Nitekim kıtmîri mahrûm etmediñ bizi dañı
Sen kabûl eyle kemâhî neccinā mimmā nehāf
- 3 Ağlayıp kapıña geldim tapuña yalvarıram
Toprağa sürüp cibâhı neccinā mimmā nehāf
- 4 Ey Hudāya fazlıñ ile vâsi'Öi pür-nür kııl
Beze ol çarañu cāhı neccinā mimmā nehāf
- 5 Cānımı mecrûh kııldım zañm-ı nefis oğlarına
Çana biñ biñ teşne mâhî neccinā mimmā nehāf
- 6 Ağlamağdan çağlamağdan yaşlarım kııldı seyl*
Gözüm yaşı yüzüm siyâhı neccinā mimmā nehāf*

18*

ĤAYR-ZĀDE

- I Çavliñ yalān mı oldı seniñ sevdigim*
Dostum niçün Öahd [ü] emān bozuldu
Ĥoyrad mı el şundu Ĥüsñüñ bāğına
Çorçarım ki gül [ü] reyĤān bozuldu

* 17 11b

¹³ “Bizi korktuklarımızdan kurtar” manasında duadır.

* 6a Bu mısradâ hece eksikliğı vardır.

* 6b Bu mısradâ hece fazlalığı vardır.

* 18 12a

* I/1 Bu mısradâ hece fazlalığı vardır.

- II   K̄anlı z̄alim nedir bu cev̄r ü cef̄a
           Dostum niçün etmeñ bize merh̄abā
           Şimdiki yārenler olmuş b̄i-vef̄a
           K̄ānūn k̄āōide yol erk̄ān bozuldu
- III   Ne yaman Őaksine döndü bu devr̄ān
           Gün-be-gün artıyor derdle hicr̄ān
           Meclis başdan başa oldu perişān
           Nādān geldi ehl-i Őirfān bozuldu
- IV   Dost bāğından gül kıoparmış gedālar
           ŐAhdine turmuyor melek-şimālar
           [.....]
           [.....]*

19*

- I   Ela gözlerin * sevdiğim dilber
           Gel bizim illeri gez kerem eyle
           Niçe kıullarıñ vardır ismi kıalemde *
           Yazmazdı deftere sen kerem eyle *
- II   Uzağıdan yolların indim geldim *
           Fatlıdır dilleriñ eglendim kıaldım

*IV/3,4 Eski harfli metinde bendin son iki mısraı bulunmamaktadır.

* 19 12b

Karacaoğlan, Ünlü saz şairi Karacaoğlan, Türk halk (âşık) edebiyatının yetiştirdiğı en önemli isimlerdendir. Halk şairleri arasında hakkında en çok araştırma ve yayın yapılmasına rağmen doğum tarihi bilinmemekte, yaşadığı dönem ise şiirlerinin en eski örneklerine XVII. yüzyıl cönklerinde rastlanması sebebiyle 17. yy olarak kabul edilmektedir. Karacaoğlan'ın nerede öldüğü ve mezarının nerede olduğu da belli değildir (Albayrak, 2001: 377-379).

Şiirde mısraların hece sayısında uyumsuzluk vardır.

* I/1 gözleri: gözlerini K.

* I/3 vardır ismi kalemde: var gezer kalemle K.

* I/4 Yazmazdı deftere sen kerem eyle: Al beni deftere yaz kerem eyle K.

* II/1 Uzağıdan yolların indim geldim: Iraktır yollarım dolandım geldim K.

Babalı* boynuña işte ben öldüm
Mezârım gögsüñe kız kerem eyle

III Kıpıñ öñünden geçmedim yoldan*
Yüzüñe bakmadım Óar eydim elden
Bāğçada açılmış şol gonca gülden
[.....]* tostuña sen kerem eyle

IV Karacoğlan aydır* bir māni söyle
Ezelden kurulmuş [yolumuz]* böyle*
Eyilik eylerseñ vaqtinde eyle*
Cevr etme kuluña sen* kerem eyle

20*

ŽĀKİRİ*

MefâÓilün/MefâÓilün/MefâÓilün/MefâÓilün

I Eşir-i nefis-i emmārem Óaceb bed hāl bed-kāram
Ĥafır*-i kabre erişdim hevā ile henüz yāram
Giderim rāha zādım yok saña ne yüzile varam

* II/3 Babalı: Vebâlim K.

* III- K.

* III/4 Köşeli parantez içindeki kısım zayi olmuştur.

* IV/1 aydır: der K.

* Bu kısım yolumuz olarak okunmuştur.

* IV/2 Ezelden kurulmuş [yolumuz] böyle: Ezelden kalmıştır bu kanun böyle K.

* IV/3 Eyilik eylerseñ vaqtinde eyle: Edicek bir eylik vakt iken eyle K.

* IV/4 Cevr etme kuluña sen: Çağın geçer aman kız K.

* 20 13a

* **Žâkirî Hasan Efendi**, 16. yüzyılın sonları ile 17. yüzyılın ilk yarısında yaşamış mutasavvıf ve aynı zamanda da bestekâr bir şairdir. Halvetiye tarikatına intisabıyla tasavvuf muhitine dâhil olan şair, dinî-tasavvufî edebiyat geleneğine bağlı şiirler kaleme almış, ayrıca dinî Türk musikisinin cami musikisi formlarında bestelediği eserleriyle de şöhret bulmuştur (Eroğlu, 2014: 235). Žâkirî'nin şiiri, Bursa İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi Ulucami 2708 numarada Mecmû'a-i Eş'âr adıyla kayıtlı güfte mecmuasında bulunan nüshasıyla karşılaştırılmıştır.

* I/2 Ĥafır: Şeffir ME.

Esirge қапиña geldim dediñ yā Rabb ğaffāram
Seniñ қапиñ turur iken ya ben kime yalvaram *

II Seniñ her kūşede zikriñ oқur zūhhād Óubbādiñ*
Kimi aħfāya mażhardur kimi cehren oқur adıñ*
Ne eksilir* hazıneñden ğanı vehhāb iken adıñ
Esirge қапиña geldim dediñ yā Rabb ğaffāram
Seniñ қапиñ turur iken ya ben kime yalvaram

III Eger yüz biñ günāh etsem recāmi kesmezem senden
Kelāmiñda muşarraħdır dediñ lā-taқnatū benden
Mübeşşirle ħaşr* eyle bu rūhum çıқmadan tenden
Esirge қапиña geldim dediñ yā Rabb ğaffāram
Seniñ қапиñ turur iken ya ben kime yalvaram

IV Ĥudāvendā sen ol Allāh u Raħmān u Raħimimsin*
Қamu aħvālime vāқıf ħabirimsin başirimsin
Eġisnā yā ġıyāşe'l-mustagisın¹⁴ dest-ġirimsin
Esirge қапиña geldim dediñ yā Rabb ğaffāram
Seniñ қапиñ turur iken ya ben kime yalvaram

V Қuluñdur **Żākirij** hem derdmend-i Óālim [ü] dānā
Seniñ tevĥidiñi eyler hevā ile henüz envār*
N'olur şuқunı Óavf etseñ saña şirk etmedim aslā*

*I/5 Seniñ қапиñ turur iken ya ben kime yalvaram: Senin kapın dururken ben ya varıp kime yalvarem ME.

* II. dōrtlük, ME'de IV. dōrtlüktür.

II/1 oқur: eder ME.

* II/2 oқur adıñ: kılur yādın ME.

* II/3 eksilir: naks ola ME.

* III/3 Mübeşşirle ħaşr: mübeşşirlerle şād ME. Bu mısrada hece eksikliġi vardır.

* IV. dōrtlük ME'de 2. dōrtlüktür.

¹⁴ “Susayanları suya kavuştur” manasında duadır.

* V/2 henüz envār: eder ammā ME.

* V/3 N'olur şuқunı Óavf etseñ saña şirk etmedim aslā: Anın cürmünü affetsen sana şirk itmedi hāşā ME.

Esirge apına geldim dediñ yâ Rabb affâram
Seniñ apıñ turur iken ya ben kime yalvaram

21*

NESİMİ

MefâÖilün/MefâÖilün/MefâÖilün/MefâÖilün

- 1 Yine faşl-i * bahâr oldu açıldı feyz-i Rabbâñi
amu sır âşkâr oldu uruldu bezm-i Öirfâñi
- 2 Ki ol canlar fûrûş eyler meyi-meşreb ki nûş eyler
Göñül deryâsı cûş eyler görünce bezm-i Öirfâñi *
- 3 Açıldı onçeler * güller hîcâba düşdü sünbüller
Ederefanı bülbüller görünce verd-i handâñi *
- 4 Nefri aldı zanbalar dikildi sırr-ı şancalar
Açıldı cümle yapralar müzeyyen ıldı gülşâñi *

* 21 13b

Kul Nesîmî, 17. yüzyılda yaşamış Bektaşî-Hurufî anlayışına sahip mutasavvıf bir şairdir. Hece ve aruz vezinleriyle şiirler yazan şair, Seyyid Nesimî'den etkilenmiştir (Öztelli, 1969). Kul Nesîmî'nin bu şiiri Cahit Öztelli'nin "Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî" adlı eserindeki nüshasıyla karşılaştırılmıştır.

* 1bfâşl-ı: evvel KN.

* 2. beyit KN'de İçen câmi hurûş eyler meyi mecnûn nûş eyler/Cünûn deryâsı cûş eyler kim oldur beyt-i Rahmâni şeklindedir.

* 3a onçeler: gonce-leb KN/3b Eder: Kılar KN; görünce verd-i handâñi: göründü sun'ı Yezdâñi KN.

* 3. beyitten sonra KN'de Şükûfe geldi rengârenk sanurlar kim ederler cenk/Kamu yerden tutup âhenk okurlar vird-i Subhâni ve Acep lutf eylemiştir Hak verüpdür lâleye revnak/Gül-i nesrin ile zanbak ziyâret kıldı reyhâmı beyitleri yer almaktadır.

* 4. beyit KN'de 8. beyittir.

4a Nefri aldı zanbalar dikildi sırr-ı şancalar: Olup nesrin zanbaklar dikildi yere sancaklar KN.

- 5 Ki nergis geldi* meydâne benefşe oldu dîvâne
Hücüm eyler levendâne şanasın yoğdur aqrânı
- 6 Ki urgun çıkdı bir leşker derildi başına maŖşer
Verildi şusama hançer kuruldu ceng-i sultânî*
- 7 Öter bülbül nevāsından açıldı gül şadāsından*
Melâôikler Hudāsından dilerler ehl-i Ŗişyânî*
- 8 Bezendi ol ulu niŖmet eder şemsi kamer hizmet*
Ŗurulmuş ol yeşil künbed dükenmez aslâ devrânı
- 9 Niçe hizmetde İsrâfîl alır ervâh ŖAzrâôîl*
Nüzül-i vahyi Cebrâôîl bize indirdi Ŗurôânı
- 10 Revân olmuş kamu enhâr bişürür hamları hem nâr
Ŗamusu bunda hizmetkâr göründü lutf-ı ihsânî*
- 11 **Nesîmî** sırrıñnı fâş et Hudâ Ŗafvıyla hem-dâş et*
Seniñ lutfuñla yoldaş et bize soñ demde jmânı

---

* 5. beyit KN'de 6. beyittir.

5a Ki nergis geldi: Gelüp nerkis bu KN/5b eyler: etti KN; şanasın: sanursun KN.

* 6. beyit KN'de Çeküpdür erguvan leşker sokupdur başına miğfer/Verüpdür şusene hançer kuruldu ceng-i sultânîşeklindedir.

* 7. beyit KN'de 8. beyittir.

7a nevāsından açıldı gül şadāsından: yuvasından gül açılır safāsından KN/7b Hudāsından: gıdasından KN.

* 7. beyitten sonra KN'de Bu san'at sun-i ferdâdır haberdâr ol ki inşâdır/Bu âlem gör ki kübrâdır mükerrem kıldı insânı beyti yer almaktadır.

* 8. beyit KN'de 11. beyittir.

8a Bezendi ol ulu: Bizimçün cümle bu KN/8b Ŗurulmuş ol: Kurulmuşdur KN.

* 9. beyit KN'de 12. beyittir.

9a Niçe: Gece KN; ervâh: ervâhı KN.

* 10. beyit KN'de 13. beyittir. Beyit KN'de Bize lutfeyledi enhâr pişirir çiğleri çün nâr/Ki cümle bize hizmetkâr gör imdi lutf u ihsânî şeklindedir.

* 11. beyit KN'de 14. beyittir.

11a sırrıñnı: sözünü KN; Ŗafvıyla hem-dâş: avniyle yoldaş KN/11b soñ: ol KN.

22*

- I   Hâk naşîb eylesün biz de varalım
       Bâb-ı selâm kapısından girelim
       Hannân Mennân Deyyân direklerin görelim
       Arzûm sende kaldı kara tonlu Beytu'llah
- II   Küşesinde yapılmış Hâcer-i esved taşı
       Alın görenleriniñ sağ olsun başı
       Yediler kırklar olsun yoldaşı
       Arzûm sende kaldı kara tonlu Beytu'llah

23*

Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilâtün/Fâ'Öilün
 E'Öüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm
 Bismi'llâhi'r-rahmani'r-rahîm

- I   [.....]
       [.....]*
- Yâ İlâhî fazl-ı cüduñla bizi sen eyle şâd
       ÖAsker-i İslâma kuvvet ver eyâ Rabbe'l-Öibâd
- II   Ehl-i şirki redd edüp yâ Rabbi fırsat ver bize
       Dâ'öimâ a'Ödâya gâlib eyle kuvvet ver bize
       Sen ki hayrû'n-nâsırînsin feth ü nusret ver bize
       ÖAsker-i İslâma kuvvet ver eyâ Rabbe'l-Öibâd
- III   Enbiyâ vü evliyâ vü nür-ı Ahmed hürmeti
       Kâfire hem gâlib ola ol Muhammed ümmeti
       Dillerinden gitmesin naşru'n-mina'llâh âyeti
       ÖAsker-i İslâma kuvvet ver eyâ Rabbe'l-Öibâd

---

* 22 14a

Şiirde mısraların hece sayısında uyumsuzluk vardır.

* 23 14b

* I. dörtlüğün ilk iki mısranın eksik olduğu görülmektedir.

- IV Senden isteriz meded ki ey Hudāye'l-Ŗālemīn
Müşrikīniñ hīlesinden sen bizi eyle emīn
Ŗİzzetiñ hāķķiçün olsun yā İlähe'l-Ŗālemīn
ŖAsker-i İslāma ķuvvet ver eyā Rabbe'l-Ŗibād
- V Merhāmet eyle Hudāyā āyet-i ĶurŖān için
Hem seher saña münācāt eyleyen ķullar için
Bizi mahrūm etme İbrāhim Halīlu'llāh için
ŖAsker-i İslāma ķuvvet ver eyā Rabbe'l-Ŗibād
- VI El-amānu el-amānu diyeler küffār hemīn
Dikeler ķalŖalarına tūğ u sancāğ-ı mübīn
Kimini ķırıp kimin esīr ederler müŖminīn
ŖAsker-i İslāma ķuvvet ver eyā Rabbe'l-Ŗibād
- VII ŖAsker-i dīn-i mübīne ol İläh-ı dest-gīr
Kahrıñ ile düşmānı ķılasın bize hŖr hāķīr
Tārmār et Ŗasker-i küffārı lutf eyā naşīr
ŖAsker-i İslāma ķuvvet ver eyā Rabbe'l-Ŗibād

FāŖilātün FāŖilātün FāŖilāt ver Muĥammed Muĥtafāya śalavāt

24*

MefŖŖlŖ/MefāŖŖlŖ/MefāŖŖlŖ/FeŖŖlŖ

- I Sultān-ı rŖsŖl śāh-ı mŖmeccedsin efendim
Bī-çārelere devlet-i sermedsin efendim
Dīvān-ı İlahīde ser-āmedsin efendim

* 24 15b

Şeyh Gālib, (d.1171/1757- ö.1213/1799). Asıl adı Mehmed Esad olan şair, şiirlerinde Esad ve daha çok Gālib mahlaslarını kullanmıştır. Aynı zamanda bir Mevlevî şeyhi olan Şeyh Gālib divan şiirinin en büyük şairlerinden biri olarak kabul edilir (Kalkışım, ty: 14).

Meşhür-ı “le-Öamrük”¹⁵le müöyyedsin efendim
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmüd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöyyedsin efendim

II Tābiş-dih-i ervāh-ı mücerred güheriñdir
 Nālişgeh-i ruhār-ı felek* ĥāk-i deriñdir
 Āyine-i diđār-ı tecellî nazariñdir
 Bū Bekr ŐŐmer ŐŐsmān [ü]ŐAlî yārenleriñdir*
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmüd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöyyedsin efendim

III Ĥutbeñ oĥunur minber-i iĥlîm-i beĥāda
 Gül-bang*-i ĥudūmuñ çekilir Őarş-ı Őalāda*
 Esmā-i şerîfiñ añılır arz [u] semāda*
 Ĥükmüñ tutulur maĥkeme-i rüz-ı cezāda*
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmüd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöyyedsin efendim

IV Ol dem ki velîler ü* nebîler ĥala ĥayrān
 Nefsi deyü dehşetle ĥopa cümleden efgān
 Ūmmetleriñ Őusāt olıcaĥ ĥāl-i perişān*
 Destür-ı şefāŐatle seniñdir yine meydān
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmüd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöyyedsin efendim

¹⁵ “Senin ömrüne and olsun” (Hicr/72) ayetinden iktibas edilmiştir.

* II/2 Nālişgeh-i ruhār-ı felek: Mālişgeh-i ruhsār-ı melik ŞGD.

* II/4 yārenlerindir: yārlarındır ŞGD.

* III/2 ŞGD’da “Gül-bāng” olan kelimenin mecmuadaki imlası yanlışır.

* III/2 mısra ŞGD’da bendin 3. mısraıdır.

* III/3 mısra ŞGD’da bendin 4. mısraıdır.

* III/4 mısra ŞGD’da bendin 2. mısraıdır.

* IV/1 velîler ü: velîlerle ŞGD.

* IV/3 Ūmmetleriñ Őusāt olıcaĥ ĥāl-i perişān: Ye’s ile usātın ola ahvāli perişān ŞGD.

- V Ümmîd ederiz* yeôs ile âh eylemeziz [biz]*
 Sermāye-i imānı tebāh eylemeziz biz
 Bābîñ koyup aġyāra penāh eylemeziz biz
 Bir kimseye sāyeñde nigāh eylemeziz biz
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmūd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöeyyedsin efendim
- VI Bir gün ki talıp baĥr-i ġama fikrete gitdim*
 İlden yitirip* kendimi bî-hodluġa yetdim
 Őİşyānım añıp Őġıbetimden ĥāzer ettim
 Bu matlaŐı yād eyledi bir seyyid işitdim
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmūd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöeyyedsin efendim
- VII Bî-çāredir ümmetleriñ Őişyānına baġma
 Dest-i red urup ĥasret ile dūzaĥa ġaġma
 Lutf eyle meded* āteş-i hicrānıña yaġma
 Ez-cümle ġuluñ Ġġlib-i pür-cürmü biraġma
 Sen Aĥmed [ü] Maĥmūd [u] Muĥammedsin efendim
 Ĥaĥdan bize sultān-ı müöeyyedsin efendim

25*

26*

Fâöilâtün/Fâöilâtün/Fâöilâtün/Fâöilün

- I Yā Resūla'llah yüzüme vurma [yüzüm] ġarasın
 Cān u dilden āşıġ olan maŐşūġunu [arasın]

* V/1 Ümmîd ederiz: Ümmîddeyiz ŞGD; eylemeziz: eylemeyiz ŞGD.

* V. bend ŞGD'da VI. benddir.

* VI. bend ŞGD'da V. benddir.

* VI/2 yitirip: getirip ŞGD.

* VII/3 Lutf eyle meded: Rahm eyle amān ŞGD.

* 25 16b Şiir silik olduġundan okunamamıştır.

* 26 17a

Cennet-i a'Ölāda bize cemāliñ gösteresin
 H̄asretiñe yā Muḥammed ḥasretiñem ḥasretā

- II Seniñ bunca mu'Öcizātıñ Óaḳıl olan fikr eder
 Yerde insān gökde melek dilde ismin zıkr eder
 [.....]
 [.....]*

27*

Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün

- 1 Ena'llāhın odundan *çün yanağıñ şevki yandırdı
 Leb-i la'Öliñden āfāḳı ḥayātıñ ābına ḳandır
- 2 Ruhıñ şem'Öi firāḳından gönül pervān olup* yandı
 Ulaşdır va'sl-ı hicrānı ḥasūduñ bağırını yandır
- 3 Saña ḥūrī eger bir gün* ḳılsa ḥüsnünü Óarz[a]
 Ruhıñ bedrin Óayān eyle yüzüñden anı utandır
- 4 Ḥayāliñ gerçi şād ile beni bī-gāh* gāh ammā
 Firāḳıñ ḡusāsı deryāgamıñ bī-ḥadd pāyandır

* Şiir eksiktir. İkinci bendin son iki mısraı da bulunmamaktadır.

* 27 17b

Nesîmî, XIV. yüzyılın ikinci yarısında şiirleri ve Hurûflik inancıyla edebiyatımızda derin izler bırakmış mutasavvıf bir şairdir (Ayan, 1990).

Nesîminin bu şiiri, divan neşrinde “Gözümde dem-be-dem akan gamından yaş değil kandır/Lebin kandinden ey cân gel susamış cânımı kandır” matlalı şiirinin 5. beytinden itibaren olan kısmıdır.

* 1a odundan: odun çün SND; ḳandır: bandır SND/1b ḳandır: bandır SND.

* 2a pervān olup: pervāne tek SND/2b Ulaşdır va'sl-ı hicrānı: Ulaş vasliyle hicrāna SND.

* 3a gün: kez SND; Óarz: arza SND.

* 4a şād ile beni bī-gāh: şād eyler beni her gāh SND/4b deryâ: çoktur SND.

5 Firâkıñdan ağan yaşım* beni garķ eyledi şuya
Gözümdenyaşımı gör kim ne seyl aķar ne tûfandır

6 Nesimiden cüdâ yârin* kılan Hâķdan cüdâ olsun
Ki yârimden cüdâ yârinķılan bî-dîñ imândır

28*

FâÖilâtün/FâÖilâtün/FâÖilâtün/FâÖilün

1 Ey dirîgâ kimse bilmez bende olan veremi
Gamze oķuyla yârim urdu ben bilirim yaramı*

2 Çünki zahmı yârim urdu hem Öilâc* andan gerek
Zahm-ı yâre ğayr-ı yârdan kimse merhem şara mı

3 Zâhidâ gel cân gözün aç kim kılasın seyr-i yâr
Bî-başar aÖmâ olan tostuñ* cemâlin göre mi

4 Yine yârim zülfü telin taķdı bu gerdânıma
Bilmezem öldüre mi yohsa murâdım vere mi

5 Ğam yeme elbetde bir gün maķşüduñ hâşıl olur
Ey Nüzûlî bilmiş ol sen çok* o yâriñ göre mi

*5a Firâkıñdan ağan yaşım: Akan yaşım firâkıñdan SND/5b Gözümden: Gözümün SND.

* 6a yârin: yâri SND/6b yârin: - SND.

* 28 18a

Nüzûlî, 17. yüzyılın sonu ile 18. yüzyılın ilk yarısında yaşamış mutasavvıf bir şairdir. Asıl adı Mustafa olan Nüzûlî (ö. 1744) Manisa'nın Kula ilçesinde yetişmiştir. Şair, soy bakımından Hz. Peygambere dayandığı için şiirlerinde bazen "Nüzûlî" bazen de "Seyyid" mahlasını kullanmayı tercih etmiştir (Akgül, 2013: 317).

* 1b yaramı: beremi ND. Bu mısradaki hece fazlalığı vardır.

* 2a Öilâc: şifâ ND.

* 3b tostuñ: yârin ND.

* 5b çok: çokdur ND.

29*

ĠAZEL*

- I Üzüldüm geldim Molla Ġünkârı
Altun kandilleri yanar durmayup
Alalar kudümleri çalınır nâyler
Dervîşleri semâh döner durmayup
- II Şeyh MuĠammed geldi Yemen iline
Kemerini kuşatdılar beline
Yalanı kamçı eylemiş almiş eline
Cânsız duvârlara çalar durmayup
- III Ġacı Bekdaş yatar Urum elinde
ĠaĠkıñ biñ bir kelâmı var dilinde
Külâh kıltuĠunda kıadeĠ elinde
Şems-i Tebrîz mezâ şunar durmayup
- IV Şu yerleriñ Őalışiniñ velîsi
Her [.....]* dervîşler ulusu
Saña derim saña ĠaĠkıñ velîsi
Kevşer şarâbından içer durmayup

30*

EŞREF-ZĀDE

Fâöilâtün/Fâöilâtün/Fâöilâtün/Fâöilün

- 1 BaĠr-i Öummân kuşuyam yerim mekânım andadır
Bunda avım süregeldim dü-cihânım andadır

* 29 18b

* Gazel başlığını taşıyan ve yanında da “Üzüldüm Gazel” ibaresi bulunan şiir gazel değildir.

Şiirde mısraların hece sayısında uyumsuzluk vardır.

* Köşeli parantez içindeki kısım zayi olmuştur.

* 30 19 a

- 2 Bunda tuzâğa tutuldum bende düşdüm nâgehân *
Bülbülem efgâna geldim * gülistânım andadır
- 3 Mevc urup ol bahî-i Ŗummân bunda bırağdı beni*
Dürr-i bî-hemtâ benim maŖdenle kânım* andadır
- 4 Çağı çıblağ baş açık yalın ayak geldim ğarîb*
Tâc u tahtı mâlı mülkü hân mânım andadır
- 5 Bunda geldim **Eşrefoğlu Rûmî** dediler baña
Bundan özge dahı benim ad [u] sanım andadır**

31*

SEZÂİ

FâŖilâtün/FâŖilâtün/FâŖilâtün/FâŖilün

Şâh-ı istiğnâ-yı mülk oldum recâ* bilmem nedir
İlticâ-yı Hâğdan özge mültecâ bilmem nedir

* 2. beyit, ERD'da 4. beyittir.

* 2b efgâna geldim: zârîlğum ol ERD.

* 3. beyit ERD'da 2. beyittir.

* 3b maŖdenle kânım: ma'den ü kânım ERD.

* 4. beyit ERD'da 3. beyittir.

4a Çağı: Çağa ERD/4b tahtı mâlı mülkü: tahtum mâl ü mülküm ERD.

* 5b Bundan özge dahı benim ad sanım andadır: Dahı bundan özge benüm ad u sanım andadır ERD.

* Mecmuadan farklı olarak ERD'da mahlas beytinden sonra "Zâtımı fehm itmege ilm-i ledün bilmek gerek/Gerçi zâta mazhar oldum bî-nişânım andadır" beyti bulunmaktadır.

* 31 19a

* **Sezâyî-i Gülşenî**, Halvetî-Gülşenî tarikatının Sezâiyye kolunun kurucusu, mutasavvıf birşairdir. 1080'de (1669) Gördüs (Korinthos) kasabasında doğan şair, 1151'de (1738) Edirne'de vefat etmiştir. Adı Hasan olup "Sezâî"nin ona mahlas olarak Niyâzî-i Mısıri tarafından verildiği rivayet edilir (Konur, 2009: C 37,79-81). Ramazan Sarıççek tarafından yazılan Diyarbakır İhtisas Kütüphanesinde Bir Şiir Mecmûası "Çizgili Defterden Notlar-I-II" adlı makalede Sezâyî-i Gülşenî 'nin şiirleri arasında bu beyit de geçmektedir.

* 1a recâ: bahâ ÇDN.

32*

- I   Fağlardan kesdiler hezenimi Mevlām hū hū
 Şudan kırdular düzenim illā hū hū
 Şararıp soldı ğazelim Mevlām hū hū
 [.....]* illā hū hū
- II   Ğabīb-i Neccār beni kesdi Mevlām hū hū
 Oğun yayın baña aşdı illā hū hū
 Yūnus dedim Ğağğıñ tosdu Mevlām hū hū
 Derdim vardır iñilerim illā hū hū
- III   Ğabīb-i Neccār beni yondu Mevlām hū hū
 Şuya yıkıldı bendim ilā hū hū
 Bu avāz baña Ğağdan geldi Mevlām hū hū
 Derdim vardır iñilerim illā hū hū
- IV   Ğabīb-i Neccār beni biçdiler Mevlām hū hū
 Dilüm dilüm edüp açdılar illā hū hū
 [Falım]* fikrim düşdi Mevlām hū hū
 Derdim vardır iñilerim illā hū hū
- V   Ğabīb-i Neccār baña bağdı Mevlām hū hū
 Mıhını cigerime çağdı illā hū hū
 Yaş yerine kıanım ağıtdı Mevlām hū hū
 Derdim vardır iñilerim illā hū hū
- VI   Benim adım derdli çınār Mevlām hū hū
 Ğteşim içimde yanar illā hū hū
 Çoğ cevri eyler döner Mevlām hū hū
 Derdim vardır iñilerim illā hū hū

* 32 19b

Şiirde mısraların hece sayısında uyumsuzluk vardır.

* Köşeli parantez içindeki kısım zayı olmuştur.

* IV/3 Kelime bu şekilde okunmuştur

VII Şuyum alçağ bendim yüce Mevlâm hû hû
 Ne gündüzüm gündüz ne gecem gece illâ hû hû
 Meded senden ğanî hoca Mevlâm hû hû
 Derdim vardır inîlerim illâ hû hû

VIII Şuyum alçağdan içirim Mevlâm hû hû
 Ğaygulu gönüller açarım illâ hû hû
 .....]
 [.....]*

33*

Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün/Mefâ'Ölün

Şalât ile selâm eyle derûn-ı dilden ol mâha
 Mürâ'Öât-ı edeb şartıyla gir Nâbî bu dergâha
 Metâf-ı Ẓudsiyândır cilvegâh-ı enbiyâdır bu

Sonuç

Klasik Türk şiirinin tam olarak değerlendirilebilmesi için bu şiirin beslendiği kaynaklar ve yararlandığı malzemeler tespit edilerek incelenmelidir. Bu bağlamda şiir mecmuaları, klasik Türk şiirinin en önemli kaynaklarından biridir. Genellikle meraklılarınca derlenmiş seçme şiirlerden oluşan bu eserler günümüzün şiir antolojisi mahiyetindedirler. Mecmualar, mürettibinin ve döneminin şiir beğenisini yansıtmakla birlikte edebiyat tarihinde yer alamamış şairlerin şiirlerini ihtiva etmesi bakımından önemlidir.

Sa'deddîn El-Mar'aşî'ye ait olan bu mecmua da mürettibinin şiir beğenisini yansıtmaktadır. Mecmuada şiirleri bulunan şairlerin Sa'deddîn El-Mar'aşî'nin edebî kişiliğinin oluşmasında etkili olmuş şahsiyetler olması da muhtemeldir. Mecmuadaki şiirlerin çoğu münacaat ve naatlardan müteşekkildir. Diğer bir ifadeyle mecmuadaki şiirler dinî-tasavvufi mahiyettedir. Şair hemen her şiirin altında kendisiyle alakalı olarak “fakîr, garîb, kemter” ifadelerini kullanmaktadır. Buradan hareketle şairin mutassavvıf bir divan şairi olduğunu

* Bendin son iki mısraı bulunmamaktadır.

* 33 20b Bendin son iki mısraı Nâbî'ye aittir.

Mecmuanın 34. ve 35. şiirleri Arapçadır.

söylemek mümkündür. Mecmuada Arapça şiirlerin bulunması da şairin Arapçaya vukufiyetini göstermesi açısından önemlidir.

Sa'deddîn El-Mar'aşî'ninmecmuasında 32'si Türkçe, 3'ü Arapça olmak üzere toplam 35 şiir bulunmaktadır. Türkçe şiirlerin 22'sinde mahlas bulunurken, 9'unda mahlas yoktur. Şiirin biri de silik olduğu için mahlas tespit edilememiştir. Memuada, Sa'deddîn El-Mar'aşî, Hüdâyî (Aziz Mahmud), Eşref-zâde (Eşrefoğlu Rûmî), Sa'di-i Mar'aşî, Nesîmî, Şemsî, Cemâlî, Nûrî, Yûnus, İzzet Efendi, Hayr-zâde, Karacoğlan, Zâkirî, Nüzûlî, Şeyh Gâlib, Sezâyî ve Nâbî'nin şiirleri yer almaktadır. Türkçe şiirlerin 24'ü aruz vezniyle, 4'ü de hece vezniyle yazılmıştır. Şiirlerin iki tanesinin ise belirli bir vezni yoktur. Mecmuada 1 müseddes, 1 muhammes, 7 murabba, 1 kaside, 12 gazel, 5 ilahi, 2 koşma ve 1 de beyit nazım şekilleri kullanılmıştır. Şiirlerin biri silikbiri de eksik olduğu için nazım şekli tespit edilememiştir.

Bu makale ile Sa'deddîn El-Mar'aşî/Mes'ûd-ı Mar'aşî ve şiir mecmuası tanıtılırken başta Sa'deddîn El-Mar'aşî olmak üzere edebiyat tarihinde yerini almamış birkaç şair de tespit edilmiş olmaktadır.

Kısaltmalar Listesi

- ÇDN : Çizgili Defterden Notlar
Dİ : Divan-ı İlahiyat, Aziz Mahmud Hüdâyî
ERD : Eşrefoğlu Rûmî Divanı
K : Karaca Oğlan Hayatı ve Bütün Şiirleri
KN : Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî
ME : Mecmû'a-i Eş'âr
ND : Nüzûlî Divanı
SND : Seyyid Nesîmî Divanı
ŞGD : Şeyh Gâlib Divanı
TDVİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

KAYNAKÇA

- Akgül**, Serpil(2013). "Manisalı Bir Şâir: Mustafa Nüzûlî Efendi ve Bir Şiiri". CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi. C. 11. S. 3.<http://dergipark.ulakbim.gov.tr> (21.03.2016).**Albayrak**, Nurettin (2001). "Karacaoğlan". TDVİA. C. 24. s. 377-379. İstanbul.
Alıcı, Lütfi(2014). "Mes'ûd, Sa'deddînMar'aşî".www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com. (21.04.2015).

- Alıcı**, Lütfi ve Alparslan Yaşar(2015).Es-Seyyid Mehmed Şevket Efendi Eser-i Şevket Tıpkıbasım. Noya Medya. Kahramanmaraş.
- Ayan**, Hüseyin (1990). Nesîmî Divanı. Akçağ Yayınları. Ankara.
- Aydemir**, Yaşar(2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”. Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 Summer.http://www.turkishstudies.net (21.03.2016).
- Aydın**, Abdullah (2009). Hanyalı Nûrî Osmân ve Dîvânı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr (17.03.2016).
- Aziz** Mahmud Hudaî (2005). Dîvân-ı İlahiyât. (haz. Mustafa Tatçı, Musa Yıldız). Kitabevi Yayınları. Ankara. https://archive.org (21.03.2016).
- Beglikçi** İzzet Bey Divanı. 197307806.pdf.http://acikerisim.tbmm.gov.tr (21.03.2016).
- Coşkun**, A.Osman (2001). Abdulahad Nûrî Dîvânı. MEB Yayınları. İstanbul.
- Cönk/Şiir Mecmû'ası**. Milli Kütüphane (MK). TY. Nu.: 106.
- Derdiyok**, İ.Çetin(1994). Cemâlî Hayatı, Eserleri ve Divanı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Divan-ı Mustafa Nüzul-i Kulavi**. 197307809.pdf. https://www.tbmm.gov.tr (21.03.2016).
- Eroğlu**, Süleyman(2014). “Mutasavvıf, Bestekâr Bir Şair: Zâkirî Hasan Efendi ve Yayımlanmamış Şiirleri”. Turkish Studies International Periodical For the Languages. Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/12.http://www.turkishstudies.net (21.03.2016).
- Gökyay**, O.Şaik (1993). “Cönk”. TDVİA. C. 8. 1993. s. 73-75. İstanbul.
- Güneş**, Mustafa (2000). Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin). İznik Belediyesi Yay. Ankara.
- Gürbüz**, Mehmet (2013). “Şiir Mecmûalarının Kaynakları Üzerine”. Turkish Studies International Periodical For the Languages. Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter.http://www.turkishstudies.net (20.02.2015).
- Gürbüz**, Mehmet(2012). “Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Çalışması”. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Turkuaz Yayınları. İstanbul.
- Kılıç**, Atabey (2012). “Mecmûa Tasnifine Dair”. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Turkuaz Yayınları. İstanbul.
- Konur**, Himmet (2009). “Sezâî-yi Gülşenî”. TDVİA. C.37. s. 79-81. İstanbul.
- Köksal**, M.Fatih (2012). “Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”. Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Turkuaz Yayınları. İstanbul.
- Kut**, Günay (1986). “Mecmualar”, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 6. Dergâh Yayınları. İstanbul.
- Levend**, A.Sırrı (1998). Türk Edebiyatı Tarihi Giriş. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara.

- Özerol, Nazmi** (2013). “Millî Kütüphane’de Kayıtlı 4689/5 Numaralı Şiir Mecmuası” Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1 Winter.<http://www.turkishstudies.net> (14.03.2016).
- Öztelli, Cahit** (1969). Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî. Türk Etnoğrafya ve Turizm Derneği Yay.
- Öztelli, Cahit** (1987). Karaca Oğlan Yaşamı ve Bütün Şiirleri. Özgür Yayın. İstanbul.
- Pekolcay, A.Necla ve Uçman, Abdullah** (1995). “Eşrefoğlu Rûmî” TDVİA. C.11. s.480-482. İstanbul.
- Sarıççek, Ramazan** (2013). “Diyarbakır İhtisas Kütüphanesinde Bir Şiir Mecmûası “Çizgili Defterden Notlar-I-II”. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1Winter. <http://www.turkishstudies.net> (21.03.2016).
- Tatcı, Mustafa** (2006). “Mutasavvıf Şair ve Bestekâr Ayaşlı Kenzî Hasan Efendi Hayatı ve Şiirleri”. Osmanlı Araştırmaları XXVIII. s. 225-256.İstanbul.<http://dergipark.ulakbim.gov.tr> (21.03.2016).
- Tatcı, Mustafa**.Yûnus Emre Dîvânı. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> (20.03.2016).
- Tatcı, Mustafa** (2008). Yûnus Emre Külliyyâtı IV Âşık Yûnus. H Yayınları. İstanbul.
- Toparlı, Recep** (1984). Şemseddin Sivâsî Divanı. Gurbet Yayınları. Sivas.
- Turabi, A.Hakkı** (2010) “Sivâsî İlahiler”. İlim ve Kültür Tarihinde Sivâsîler Ulusal Sempozyumu Tebliğleri. s.391-403. <https://www.academia.edu> (21.03.2016).
- Uzun, Mustafa** (2003). “Mecmûa”. TDVİA. C.28. s. 265-268. Ankara.
- Yıldırım, Metin** (2008). Pîştîneli Nûrî ve Divanı. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr> (18.03.2016).
- Yılmaz, Ayşe**(2010). Nûrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı ve Divanının İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> (18.03.2016).